

KATA MIJIĆ ALIAS KATE MITCHELL ILI KAKO LJUDE (U)ČINITI SRETNIMA

Ivan Bošković

UDK: 821.163.42-91.09Mijić, K.

Ime Kate Mijić (Kate Mitchell) ima osobito mjesto u kontekstu popularne i trivijalne književnosti. Riječ je o autorici koju zbog začudne produktivnosti i čitateljske recepcije drže svojevrsnim kulturološkim fenomenom našeg (književnog) vremena pa je nazivaju i *kraljicom hrvatskih ljubića, neokrunjenom kraljicom ljubavnih romana* te ženom koja *ljudima želi dati nadu*. Predmetom našeg razmatranja dva su, za spisateljsku praksu paradigmatiska, romana iz njezine obilne produkcije, a karakterizira ih jednostavnost fabula, karakteristične događajne sheme, predvidljivi zapleti i raspleti te (o)laka komunikacija sa čitateljem građena na njihovoj identifikaciji sa svijetom i sudbinama likova.

Ključne riječi: Kata Mijić/Kate Mitchell; trivijalna i popularna književnost; ljubić; jednostavne fabule; predvidljivi zapleti i raspleti; identifikacija čitatelja i likova

Što je trivijalna književnost više prešućivana od strane književne znanosti i kritike,¹ to je Igor Mandić – a mnogi su ga skloni nazvati i apostolom

---

¹ Mandić piše da je posrijedi *niža vrsta književne pismenosti, s nepravom i suviše prešućivana i to ponajviše zato što je upućena golemom, neobrađenom masovnom tržištu* (Igor Mandić, »Fenomen Janka Matka«, u: *101 kratka kritika*,

medijske kulture – ustrajnije naglašavao potrebu njezine emancipacije. U čestim obračunima s prijetvornim moralom čitatelja pisao je da nastavnici čitaju krimiče u zbornici prije nego što će se uputiti u razrede kako bi djeci i mladima predavali »kanonsku« književnost, da profesorice ujutro rone suze nad ljubićima kako bi poslije podne kritizirale sentimentalnost u literaturi, a da đaci ispod klupe gutaju stripove i krimiče, da bi za vrijeme nastave jedva slovkali ulomak iz jednog klasičnog djela. Ističući nužnost i potrebu skidanja (oktroiranih) zabrana i pedagoških anatema sa »stidnih mjesta« (ove) literature, posredno se zalagao za njezinu književnu i znanstvenu revalorizaciju.

S atribucijama *književnosti bez poetološkog digniteta i ispod nivoa dostojna pozornosti* (Žmegač) te »književne konfekcije« i »potrošene robe«, trivijalna književnost za mnoge je značajnija kao sociološka kategorija nego kao umjetnost. Unatoč tomu, naše vrijeme svjedoči o promjeni odnosa prema navedenoj praksi. Nestajanje granica između »visoke« i »niske«, »teške« i »lake« književnosti (Solar) te relativiziranje čvrstih žanrovskih obrazaca istaknuto u postmoderni, umnogome je pozornost usmjerilo i na pojave i oblike što ih ova književna proizvodnja uzdrži,² pa u tom smislu treba gledati i na veći broj relevantnih znanstvenih i teorijskih razmatranja.³

August Cesarec, Zagreb, 1977., str. 262). Slično Mandić varira i u predgovoru knjizi Ane Žube, *Sjene na suncu*, CIP, Zagreb, 1980.

² O tome vidjeti i: »Tko su nasljednici popularne (i pučke) književnosti? Nekoliko primjera iz suvremene prakse«, u: *Dani Hvarškoga kazališta. Pučko i popularno*, HAZU – Književni krug Split, Zagreb – Split, 2015., str. 374-403.

³ Navodim samo: Viktor Žmegač, »O kritičkom pristupu trivijalnoj književnosti«, *Umjetnost riječi*, XIV/1970., br. 4; isti, *Književno stvaralaštvo i povijest društva*, SNL, Zagreb, 1976.; *Trivijalna književnost* (Zbornik tekstova), Ur. Svetlana Slapšak, Beograd, 1987. (posebno poglavlja: Zdenko Škreb, »Trivijalna književnost«; Pavao Pavličić, »Pučka, trivijalna i masovna književnost«; Svetlana Slapšak, »Ima li trivijalna književnost potomke«); Zdenko Škreb, *Književnost i povijesni svijet*, ŠK (Suvremena misao), Zagreb, 1981.; Milivoj Solar, *Laka i teška književnost*, MH, Zagreb, 2005.; John Fiske, *Popularna kultura*, Clío, Beograd,

Navedeno predstavlja semantičko ozračje i okvir je u kojem i »književnost« Kate Mijić ima svoje mjesto. Riječ je o imenu koje zbog začudne produktivnosti i čitateljske recepcije drže svojevrsnim kulturološkim fenomenom našeg (književnog) vremena. Prema oskudnim podacima koji se daju pročitati u dostupnim izvorima, Kata Mijić ima 47 godina, konobarica je u jednom splitskom kafiću, majka troje djece i »kraljica hrvatskih ljubića«, kako ju je okarakterizirala novinarka Lenka Gospodnetić, »junakinja« njezinog romana *Okovano srce* (podnaslov: *Lagala je da je sretna*).⁴ Uz nekoliko stotina romana te više stotina priča tiskanih u domaćim listovima i mjesečnicima, oknjiženo je sedam njezinih uradaka čija pojava, barem kako se dade čitati na portalima, nije ostala neprimijećena. Štoviše, bez obzira na to što je riječ o »književnosti ljubića«, kako spisateljica sama determinira svoje knjige, zavrijedila je i nekoliko novinskih osvrtu u kojima je otkrila tajnu svojeg pisanja, a objasnila je i razloge zbog kojih se »sakrila« iza imena Kate Mitchell. Osim što relacionira s prezimenom Margaret Mitchell, autoricom kultne knjige i filma *Zameo ih vjetar*, koja u svijesti čitatelja još uvijek provocira nepotrošen romantičarski, sentimentalni semantički potencijal, spisateljici je razlog jednostavniji, a krije se u činjenici, kako sama navodi, da će čitatelja – u kulturi posvemašnje estradizacije – lakše privući nepoznato a marketinški privlačno ime, nego knjiga koju potpisuje Kata Mijić. Možda je to i razlog zbog čega je interes za njezine knjige *nadišao njezina i najsmjelija maštanja*, što je bez sumnje bilo i dodatan poticaj za pisanje novih. Iako »ljubić«, kao inačica romanse, u hrvatskoj književnosti ima značajnog književnog pretka u sentimentalnim pričama/feljtonima 19. st. te u Ani Žube – koja je tijekom više od pedeset godina ispisala pozamašnu biblioteku naslova i postala njezin zaštitni znak – kao svoj uzor spisateljica ističe Mariju Jurić Zagorku, prema čijim bi povijesnim

---

2001.; »Popularna književnost«, (temat) u: *Književna smotra*, XLIII/2011., br. 161-162 (3-4), i dr.

⁴ www.slobodnadalmacija.hr/.../lenka-gospodnetic-zena-okovana-srca-naslase-u-ljuba (preuzeto: 11. siječnja 2017.)

romanima i sama željela napisati ljubavnu romansu s fabulom smještenom u prošlost Dalmacije. Također ističe da se sprema napisati »sapunicu« i scenarij prema svojoj knjizi *Oteta ljepota*.

Bez obzira na znakovitu recepciju svojih knjiga i priča, Kate Mitchell izrijeком odbija atribuciju profesionalne spisateljice; štoviše, uz posao konobarice, ne krije da godišnje uspijeva napisati šest knjiga, tridesetak ljubavnih romana i »isto toliko životnih priča«. Osim što posredno govori o produktivnosti spisateljice koja bi, vlastitim riječima, da nije zaposlena uspjela napisati dvostruko više, navedeno govori i o naravi i motivaciji samog pisanja. A ono je jednostavno: ljudima treba vjera u lijepo, nešto drugačije, nešto što odudara od sivila svakodnevice, čime izrijeком potvrđuje teorijsku premisu da je cilj njezine, pa i takve (»opuštajuće«/terapeutske) literature općenito, *ostvarivanje zadovoljstva te stvaranje one karike koja pojedincu u trenutku čitanja u životu kronično nedostaje*.⁵ Drugim riječima, budući da je životnog »sivila previše«, u svojim »romanima« ona čitatelju nudi bijeg od svakodnevice i pruža utočište i razloge za sreću. Time se na određeni način (kao da) potvrđuje pojednostavljena Solarova konstatacija da *onaj tko nije zadovoljan svakodnevnim životom, zadovoljan je trivijalnom književnošću*.⁶ Vjerojatno se u navedenim riječima krije razlog zašto njezini čitatelji nakon pročitane knjige traže novu, što joj je najveća nagrada i – priznanje!⁷ Zacijelo otuda i atribucija *žene koja zna vratiti nadu svima onima izgubljenim, sjetnim i pomalo potištenim dušicama željnim romantike i ružičastih snova*,⁸ a slične misli pronaći je i na društvenim

---

⁵ Ante Bašić, »Ljubić u maniri Scarlett O'Hara«, *Nova Croatica*, V/2011., br. 5, str. 119.

⁶ Milivoj Solar, *Laka i teška književnost*, MH, Zagreb, 2005., str. 133.

⁷ Usp.: www.vecernji.hr/.../kraljica-ljubica-da-ne-radim-u-kaficu-previsebih-pisala-900311 (preuzeto: 11. siječnja 2017.).

⁸ <https://www.slobodnadalmacija.hr/scena/mozaik/clanak/id/302164/kata-mijic-alias-kate-mitchell-dalmatinci-nisu-zreli-za-erotiku> (preuzeto: 11. siječnja 2017.).

mrežama na kojima čitatelji dijele svoja iskustva nakon čitanja njezinih knjiga. Jedna čitateljica na svojem je profilu tako zapisala: *Kada poželim da uronim u jednu takvu bajkovitu, ljubavnu priču, obavezno posegnem za romanima Kate Mitchell. U njima pronalazim sve ono što moja mašta može zamisliti. Toplina, ljubav, nježnost, saznanje da prave i iskrene ljubavi uvijek pronadu put do srca, ne skidaju osmijeh s moga lica. Njezini romani ti nahrane dušu...*⁹ Kao tihu ženu koja zna ljudima dati nadu karakterizirao ju je Ante Tomić,¹⁰ a *Slobodna Dalmacija* 2010. godine proglasila ju je *hrvatskom neokrunjenom kraljicom ljubavnih romana*.¹¹

Iz biblioteke autoričinih naslova (*Potrgani veo, Okovano srce, Okajani grijesi, Plod naivnosti...*), u našem razmatranju osvrnut ćemo se na dva, paradigmatiska.

Prvi roman, *Uvale boli i ljubavi* s podnaslovom *Izabrala je odanost kamenu i moru*,¹² govori o djevojci koja – nakon što je prekinula s oženjenim muškarcem, zbog kojeg se posvađala s ocem i napustila obiteljski dom – odlučuje okrenuti životnu stranicu. Za razliku od osobne nesreće, na profesionalnom planu ona nalazi zadovoljstvo pa joj vlasnica agencije dodjeljuje zahtjevne poslove. S njima u priču ulazi »važan klijent« nekretninama, a njegovo pojavljivanje za pripovjedačicu je znak da je ona *na njega djelovala* (str. 74) te da je *on tražio načina da joj se približi* (str. 76). Premda ne otkriva niti objašnjava kako i zašto, jer to ovakva praksa i ne traži, za pripovjedačicu je *nešto opipljivo strujalo je među njima* (str. 76).

---

⁹ Vlasta Janton o romanima Kate Mitchell – *Prave ljubavi uvijek pronadu put*, u: citajknjigu.com/vlasta-janton-o-romanima-kate-mitchell-prave-ljubavi-uvijek-pronad... (preuzeto: 11. siječnja 2017.).

¹⁰ Usp.: www.jutarnji.hr/vijesti/kata...tiha-zena-koja-zna-ljudima...nadu/3403745/(preuzeto:11. siječnja 2017.).

¹¹ Usp.: www.novilist.hr/.../Hrvatska-kraljica-ljubavnih-romana-Kata-Mijic-objavila-Okovano... (preuzeto:11. siječnja 2017.).

¹² Kate Mitchell, *Uvale boli i ljubavi. Izabrala je odanost kamenu i moru*, Profil, Zagreb, 2014.

Odgađajući (neizbježni) susret junakinje i njezina klijenta, pripovjedačica u kratkoj analepsi pripovijeda o težini junakinjine »izdaje« oca i obitelji, a snagu pokretačkih motiva preuzimaju moralni savjeti pripovjedačice da *slobodna djevojka ne bi trebala pristati na udvaranje muškarca koji nije imao čistu prošlost, a kamoli biti zabava oženjenom muškarcu* (str. 86), ali i sudbina, koja je pripremala *iznenađenja koja su se ponekad kosila sa svim onim što bi razum mogao zamisliti* (str. 93).

Shodno praksi u kojoj je pripovjedačka predvidljivost rječitija od mogućih iznenađenja, slično se zbiva i u svijetu/svijesti muškoga lika; ni on naime nije mogao misliti da će se pojaviti djevojka koja može *izazvati toliko emocija u njegovu srcu* (str. 99). Njezino pojavljivanje dovodi do obrata u razvoju radnje, poglavito kad junakinja saznaje da mu je majka »domaća«. Osim što će nelagodu junakinje pretvoriti u razumijevanje, navedena će spoznaja pokrenuti osjećaje simpatije; dušu *začahurenu u boli* uznemirit će osjećaji, što je pripovjedačici *znak* da se junakinja *počela opraštati od prošlosti* (str. 118). Sudbina je, riječima pripovjedačice, pokrenula i otvorila novu stranicu priče koja se potom koncentrira na odnos junakinje i njezina klijenta. Premda su zidine oko srca junakinje bile *jače od zidina Dioklecijanove palače* (str. 149), ispod hladnoće skrivana ranjivost polako se topila te je trebalo samo izabrati put kojim će krenuti: prepuštiti se osjećajima ili stajati razapeto između »ponosa i predrasuda«, »razuma i osjećaja«. Svjesna da bez »rizika nema ni sreće«, junakinja se prepušta srcu i poljupcu i zagrljaju junaka/klijenta.

Slika zagrljaja i poljupca dvoje mladih predstavlja vrhunac u razvoju radnje i nagovještaj njezina raspleta, nakratko tek odgođena pojavom novog ženskog lika u radnji. Junakinju kod kuće dočekuje majka, koja zbog nje napušta (konzervativnog) oca, prisilivši ga da bira između ljubavi prema kćeri ili očinskog uvjerenja, da bi potom, u raspletu, nakon što dodirnu Grgurov palac, uslijedila prosidba (... *šampanjac, prigušena svjetla, on kleči...* [str. 246]; *nekoliko trenutaka kasnije prsten joj se našao na ruci. Pristajao joj je savršeno, isto kao što joj je pristajala i njegova ljubav* [str.

250]), a potom i vjenčanje, dakako uz očev blagoslov, čime je u sretnom raspletu ispunjen i jedan od dominantnih zahtjeva na kojima ova vrsta štiva gradi svoju čitalačku receptivnost.

Raspored narativnih naglasaka po nama upućuje na praksu i iskustvo ljubica, tek s ponekom varijacijom u njegovoj teksturi. Uz sveznajuću pripovjedačku svijest koja raspoređuje sadržaje priče, ogleda se to ponajprije u karakterizaciji likova čije su atribucije posuđene iz imaginarija prakse. Tako uz junakinju spisateljica vezuje: *inteligentna, život se poigrao s njome, a sudbina je bacila u olujno more* (str. 5), njezino srce bilo je *slomljeno, izdano i prevareno na bezbroj načina* (str. 8), *tuga je u njoj ostavila mnogo veći trag* (str. 9) i *dio je njezine svakodnevice* (str. 9). Usto, za razliku od *važnoga kupca i proračunate osobe bez osjećaja*, u njoj je bilo *nešto čudno, što nije znao objasniti* (str. 16), a u njezinu *predivnom tijelu* nalazila se strast. Također, ona je i osoba koja *zna odvojiti razum od osjećaja*, koja ne želi biti *samo ljubavnica koja čeka* (str. 24) i koja, usprkos činjenici da ne može bez svojega mladića, ali ni s njim, želi/uspijeva sačuvati *mrvice dostojanstva i ponosa* (str. 32). Opisujući njezinu naivnu i nevinu ljubav spisateljica ističe da se *zaljubila poput šiparice* i da ju je on *privlačio poput magneta* (str. 39), a iz iste prakse preuzete su metafore o *slomljenom, ranjenom, iscrpljenom i skamenjenom* srcu, zatim *tihi jecaji parali su tišinu* (str. 69), ali i da je *branila pravo na ljubav* (str. 62). Nadalje, koliko god da je bila *začahurena u boli* (str. 107), junakinja je, riječima spisateljice, *obilovala bogatstvom koje treba upoznati*. Riječju, *vrijedna [je] svakog truda* (str. 227). Iz sličnog izvora preuzete su i atribucije *samozatajnosti, karakternosti, istinoljubivosti i odlučnosti* (str. 102), koje je pripovjedačica upisala i u lik njezina izabranika, također *vrijedna svakog truda* (str. 232). Za razliku od prirodne ljepote svoje junakinje, drugi ženski lik, djevojku Emu, spisateljica opisuje kao djevojku koja je u *ljepotu mnogo ulagala*. *Redovito je vježbala i pazila na prehranu jer je znala da će joj tijelo u budućnosti biti zahvalno zbog takvog ponašanja* (str. 124).

Gotovo isti rekvizitarij ogleđa se i u opisu njezina oca; čovjeku postojanih načela, čija su *uvjerenja trebala ostati u prošlom stoljeću* (str. 62), junakinjin izbor oženjena muškarca nije do li izdaja obitelji i grijeh. Iako mu je odlazak kćeri od kuće predstavljao teret, ustrajavao je u svojem uvjerenju, što će dovesti do razlaza s njezinom majkom koja se više nije mogla nositi s vlastitom nesrećom i nesrećom kćeri. Suočen s time, uviđa da je ljubav prema djetetu veća od bilo kojeg ponosa. I kada na kraju prihvati njezina odabranika kao svojega, priča se raspliće u dvostrukom sretnom raspletu i sreći dvoje mladih te ponovno uspostavljenom obiteljskom zajedništvu.

Iskustvo i »tehnologija« ljubića vidljiva je i u uporabi čestih »pomagala« u funkciji pokretanja naracije. Uz neutralne autorske intervencije pripovjedačica tako često komentira: *Tuđa bol nikada nije velika kao naša, niti je tuđe iskustvo ikada poslužilo drugoj osobi* (str. 71), dijeli moralne savjete i upute: *Slobodna djevojka ne bi trebala pristati na udvaranje muškarca koji nije imao čistu prošlost, a kamoli biti zabava oženjenom* (str. 86) ili: *Žene su u ljubavnim odnosima sklone zavaravanju i idealiziranju. One vjeruju u ono u što žele vjerovati. Svjesno izabiru neznanje; kad više ne mogu zatvarati oči pred istinom, postaju začuđujuće okrutne* (str. 112-113). Navedene riječi, nema sumnje, podsjećaju na bračne savjete i ljubavne recepte sa stranica ženskih žurnala i modnih magazina i pripovjedačici priskrbljuju i atribuciju moralnog arbitra. Njezine se riječi prihvaćaju i u njih se ne sumnja, one strukturiraju kao orijentiri u ponašanju ne samo njezinih likova, nego i njezinih čitatelja. Slično je i kada piše: *Odustajanje od osjećaja nije život* (str. 169) ili: *Ljubav liječi sve rane, ona je najbolji melem za slomljeno srce* (str. 209) te: *Svaka ljubav je rizik. Bez rizika nema ni sreće* (str. 169). Osim kao sredstvo poučavanja sa snagom moralističkih poruka, izravne autorske intervencije nerijetko su *nagovještaji/anticipacije* onoga što će se kasnije događati i dogoditi: npr. *Simpatije su postojale i nešto opipljivo strujalo je među njima* (str. 76) ili: *Raspadalo se i njezino srce* (str. 86), te: *Kad netko iziđe iz srca, napravi mjesto za drugoga* (str.

91). Na mjestima gdje ne želi izravno utjecati na tijek zbivanja u djelu, autorska svijest svoju ulogu često prepušta prstima sudbine, namjenjujući joj ulogu nevidljive sile koja je spremala *iznenađenja koja su se ponekad kosila sa svim onim što bi razum mogao zamisliti* (str. 93). Sudbina će iznova dinamizirati radnju, usmjeravati i voditi živote dvoje mladih sretnom završetku.

U opisu romana svakako se iz vida ne smije izgubiti ni značenje mjesta/krajolika u kojima se odvija radnja. Uz one iz prostora svakodnevice (kuća, ulica, poslovi, restorani...), snagu »zaštitnog« mjesta u ovom romanu ima uvala; sukladno imaginariju prakse sugestivno nazvana *uvalom boli i ljubavi*, apostrofirana je višekratno. Opisujući uvalu u kojoj će njezina junakinja prekinuti s muškarcem kojeg voli, pripovjedačica kazuje: *Sišla je na plažu. Lagani povjetarac razbijao je predvečernju sparinu, a tihi, ritmični šum valova djelovao je umirujuće. Miris mora miješao se s mirisom borova i vraćao je u djetinjstvo* (str. 30). Drugi put, kad je ljubav prema novom junaku (Oliveru) počela dobivati rezonance u njezinoj duši, šetnja uz more i priroda imaju snagu svjedoka sjećanja u *hladnim jesenjim danima* –

Šum mora, krik galeba, povjetarac koji je milovao lice. Sunce je bilo na zalasku i obojilo more zlatnom bojom. Uz neodoljivog muškarca sve je postajalo neodoljivo, podsjetila se Ivana (str. 178). [...] *Osjećala je sigurnost kakvu ranije nikad nije. Njegova blizina budila je proljeće u tami njegove duše. Čula je njegov dah i osjetila miris njegova skupog losiona za brijanje. [...] Da, doista su bili okruženi biserom ljepote, prirodom koja je bila očuvana i koju je trebalo čuvati. More je oplakivalo kamenje koje je gordo izranjalo iz njega. [...] Morska trava njihala se u ritmu valova*« (str. 180) – što je svojim idiličnim koloritom utjecalo i na promjene u srcu same junakinje. Radost ljubavi u ljepoti prirode tako dobiva svoj primjereni, idilični i romantični okvir!

Koliko god da je riječ o romanu izniklu na praksi trivijalnih romana, konkretno ljubavne romanse i ljubića, vrijedi upozoriti i na elemente romana koji izdaleka prizivaju intertekstualni slog. Premda, vjerujemo, nije riječ o

književnoj kulturi koja bi otvorila nove mogućnosti čitanja i interpretacije, frekventnost sintagmi »razum i osjećaji« te »ponos i predrasude« izriješkom sugerira na Jane Austen i njezina djela. Intertekstualni kapital imaju i riječi da je *svaka večer nalik jedna na drugu, samo su događaji u tim noćima bili drugačiji* koje »dijalogiziraju« s Anom Karenjinom. Iako su veze i odnosi junakinja romana Kate Mitchell sa životom i sudbinom junakinja navedenih autora, osim možda na razini iskustva žene-žrtve i nerazumijevanja, daleke i nategnute, teško se oteti činjenici da su navedene knjige česta lektira čitateljica s kojima i Kate Mitchell računa kao svojom »ciljanom« publikom. Riječ je uglavnom o populaciji koja u navedenoj lektiri nalazi utočište u vremenu u kojem su ljubav i pravo na sreću još jedino moguće u priči.

Odstupanja od navedenog obrasca – a njemu su podređeni sve elementi skromne spisateljske kulture – nema ni u romanu *Put kušnje* (2014.) s podnaslovom *Ne osvećuj se najdražima*.¹³ U priču o odvjetniku koji je na vlastitoj koži osjetio sav teret nepriznata djeteta uvodi novinski članak o »posvojenoj« kćeri uglednog lokalnog moćnika. Ta će ga misao posve okupirati pa odlučuje da je zavede, a sve kako bi mu se približio i osvetio. Povod za to biva pozivnica za dobrotvorni ples koji ovaj organizira, kojom prigodom i dolazi do njihova susreta. Premda je junakova (Borisova) prvotna nakana bila da se preko djevojke približi i osveti lokalnom moćniku, a zapravo svojemu ocu, s vremenom upada u zamku vlastitih osjećaja, pa se odnos dvoje mladih razvija u amplitudama osjećaja prihvaćanja i odbijanja. I dok linearna naracija gradi priču o junaku i djevojci Raheli, motiv koji odgađa predvidljiv rasplet vezan je za trudnoću kojom ga prva djevojka ucjenjuje. Ljubavni trokut – a on je u podlozi i romana *Okajani grijesi*, gdje se otac i sin bore za osjećaje mlade djevojke – ubrzo doživljava obrat; pokazuje se da je riječ o izmišljenoj trudnoći, nakon čega se pripovjedački naglasak usmjerava na »složeni« odnos dvoje mladih koji još nisu prebrodili

---

¹³ Kate Mitchell, *Put kušnje. Ne osvećuj se najdražima*, Profil, Zagreb, 2014.

prepreke na putu svoje ljubavi. Među motivima koji usporavaju naraciju događa se susret junakove majke s ocem njezina sina, ali i očeva spoznaja da je njegov sin zaljubljen u njegovu (po)kćerku. A kada nakon svega što je proživjela junakova majka dočeka i svoju »pravu ljubav«, a sinova pak pobijedi »želju za osvetom« i »sjedini ono što je nepojmljivo« te na kraju »doveđe sina ocu«, u dvostrukom sretnom raspletu – spisateljici omiljenom postupku – razrješuje se priča upravljana po mjeri sentimentu sklone čitalačke populacije uvjerene da ljubav pobjeđuje sve.

Kao i u prethodnom romanu, i u ovom je junakinja karakterizirana atributima *lijepa poput priviđenja* (str. 27), a *lice joj je odavalo svježinu i mladenačku nevinost* (str. 35). Na prvom susretu s junakom, u kojem prepoznaje sličnosti sa svojim ocem, ona je *blistala poput zvijezde* (str. 37), dok je on *uživao u mirisu njezina tijela, u njezinoj ljepoti koja je bila tako svjež, poput rijeke koja je prolazila njegovim imanjem* (str. 41). Shodno praksi u kojoj viđeno odmah biva i ostvareno, već na prvom susretu dvoje mladih razvija se »kemija«; doživljavajući je poput *pupoljka koji se uskoro trebao rascvasti*, sveznajuća pripovjedačka svijest ne propušta *savjetovati* junakinju da *treba pustiti srcu da te vodi, ali neka ti razum bude u pripravnosti*. Da bi još više istaknula njezinu posebnost, apostrofirala da je *junakinja bila zaigrana, nevinna poput djeteta, ali u božanskom tijelu žene* (str. 77). Postupak karakterističan za praksu koja realizira roman još se više ogleda u sljedećem opisu: *Ako je priroda bila lijepa, ona je tu ljepotu nadmašila* (str. 90).

Iako se simpatija između dvoje mladih vidjela na prvi pogled, spisateljica ne dopušta da se ljubav odmah razvije do kraja. Stoga je svjesno odgađa, pripremajući čitatelja na ono što će se dogoditi. Junakinju koja je *plovila na krilima maštanja* stoga *upozorava/savjetuje* da će on/Boris *biti taj koji će joj krila potkresati* (str. 93), istovremeno otvarajući prostor da u zbivanje uđe druga Borisova djevojka. Za razliku od Rahele, koja se *topila pod njegovim dodirima kao snijeg na suncu* (str. 99), djevojka Ema ne uživa simpatije i povjerenje sveznajuće pripovjedačice. Premda je *blistavo*

inteligentna, kao djevojka koja se voli zabavljati ona svoje tijelo/ljepotu koristi za zavođenje, a njezina proračunatost u suprotnosti je s iskrenim osjećajima junakinje. Oгледа se to u činjenici da ona Borisa ucjenjuje najprije objavljivanjem priče o njegovu ocu, a potom i lažnom trudnoćom. Moglo bi se reći da je ona lik intriganta, karakterističan za romansu, koji pokreće i zapleće radnju.

Za razliku od djevojke Rahele, Boris je opisan kao *najpoželjniji neženja u gradu* i čovjek koji nije *vjerovao u ljubavnu idilu* jer je kao dijete dobro znao *što znači biti neželjeno dijete*. Specijaliziran za »razvode« upoznao je brojne nesretne sudbine, pa ne čudi zašto ocu nikada nije mogao oprostiti što ga *nikad nije potražio* (str. 5). U priči on je razapet između želje da se osveti ocu i osjećaja/vjere u ljubav, a nakon što djevojku odvede do svoje majke, njegova ljubav (postaje) *dovoljno velika da u nju stane cijela njegova obitelj*. Na kraju, nakon što dvoje mladih pobijede sve nedaće koje su se ispriječile na putu njihove sreće, pripovjedačici ne preostaje drugo do li da poentira riječima da su *oboje bili poneseni ljubavlju, srećom koja je pokucala na vrata njihovih života* (str. 251) te da je ljubav *pobijedila želju za osvetom i sjedinila ono što je nepojmljivo* (str. 252). U raspletu, kada Boris nađe sreću u ljubavi s Rahelom i u »nađenom ocu«, otac pak u razumijevanju i oprostima supruge, a junakova majka u srcu svojeg izabranika, kriterij (višestrukog) sretnog raspleta u potpunosti je ispunjen.

Naš opis sugerira da su na djelu postupci i rješenja karakteristična za trivijalnu i popularnu književnost, bilo da je riječ o razini pripovjedača, katalogu motiva i tema o kojima piše, načinima/postupcima kojima se to realizira te statusu publike kojoj se obraća. Njihov pak raspored upućuje na prevlast sastavnica ljubavnih romana/ljubića, tek s pokojom inovacijom u strukturi (npr. u romanu *Plod naivnosti* na djelu su i elementi krimića).

Već je na razini pripovjedača vidljivo da pisanje Kate Mitchell karakterizira skromna i neuvjerljivo osviještena pripovjedačka perspektiva. Spisateljica svoju ulogu vidi isključivo u tome da svojim knjigama zabavi i pruži utjehu onima koji za njima posežu. Njezini čitatelji uglavnom

su ženska populacija koja u književnosti ne traži odgovore na velika pitanja i povijesne i sudbinske teme. Za takvu književnost njezina publika jednostavno ne pokazuje interes, nema ni čitateljskih iskustava, a ni vremena. Spisateljica uglavnom računa sa srcem i emocijama svojih čitatelja, a sve drugo izvan je njezinih ambicija. Podredivši naime svekoliki književni potencijal očekivanjima čitatelja, izuzev njihova zadovoljstva i pružene nade, spisateljica je svjesno odustala od svih drugih elemenata na kojima počiva književnost. Iskustvo čitatelja nametnulo se kao jedina kategorija kojoj pripovijedanje mora udovoljiti. Riječju, čitateljima je podređeno sve: od teksta i konteksta, forme i stila, horizonta očekivanja i razumijevanja. U pravu je Andrea Zlatar kada, pozivajući se na Radway, ističe da čitatelji ovakve literature točno znaju što u njima žele pročitati i što očekuju.¹⁴ Zadovoljstvo u čitanju, da se poslužimo Barthesovim terminom, za njih počiva na »emocionalnoj identifikaciji« s junakinjama knjiga; ono rađa osjećajem da vlastita bol ili nesreća nisu samo tvoji, već da i drugi također imaju svoje skrivene boli. Pronaći dijelove svojih života u životima drugih, makar i literarnim, za njezine je čitatelje poticaj da se ustraje, a sretni rasplet koji takva literatura nudi rađa uvjerenjem da je sreća na kraju uvijek dostižna. Riječju, za njih književnost nije estetska i vrijednosna kategorija, već ponajprije uzdarje i mjesto ponovno pronađene sreće i – ljubavi. I to one iskrene, slične ljubavima iz velikih sentimentalnih romansi kakvima je obilovala devetnaestostoljetna književnost. Ukratko, ljubavi izvan koje nema ničega drugoga! Jer ona je jedina prava nagrada koja iskupljuje svaku bol i svaku žrtvu! Ona je jedini horizont njezinih junaka, ona upravlja, uvjetuje i raspoređuje sve sadržaje njihovih života, pa ne čudi da se naracija i koncentrira isključivo na one sadržaje koji to izražavaju.

---

¹⁴ Andrea Zlatar Violić, Tendencije »chiclita« u suvremenoj hrvatskoj književnosti, u: www.hrvatskiplus.org/article.php?id=1767&naslov=tendencije...u...knjizevnosti.

Iako su rijetka imena iz područja ove kulturne prakse uspjela prekoračiti njezine zadatosti – a ako se i dogode, više su rezultat slučajnosti nego pak izraz spisateljske kulture koju književnost predmnijeva – takvom raspletu i očekivanjima publike prilagođen je svekoliki spisateljski svjetonazor. Priča gotovo uvijek počiva na ljubavi dvoje mladih kojima se na putu sreće isprečuju brojne prepreke poput prethodne nesretne ljubavi, nepoznata porijekla, usvojenosti i sl. Riječ je o temama koje lako uspostavljaju dijalog s emocijama čitatelja, koje izazivaju empatiju i »razumijevanje«. Koje traže i lako pronalaze srodnu dušu!

Premda nije bez uporišta ni čitanje ovih romana u ključu romanse, romani Kate Mitchell po nama su bliži praksi ljubića u smislu atribucija koje im pridaje Lukić,¹⁵ premda po količini ljubavnih i sentimentalnih sadržaja nisu lišeni ni sastavnica koje uz *čik-lit* vezuje Zlatar,¹⁶ na što, makar izdaleka, sugerira i vanjska oprema knjiga slična naslovnicama autorica navedene prakse (Fielding, Banks, Bushnell...).

U navedenoj praksi ni likovi ne iskaču izvan prepoznatljivog i predvidljivog stereotipa; junakinja je uz ljepotu uvijek bogata i atribucijama poželjne djevojke, ali i istovremeno i nepovjerljiva zbog neke doživljene nesreće. Njome nasuprot, junak u priči je privlačan, poželjan zbog osobina koje ga rese, ali je i suzdržan i nepovjerljiv zbog neke »tajne« koja ga opterećuje. Osim motiva i tema kojima je »dijalog« s očekivanjima publike i »čitanje kao prepoznavanje« uvjet i zalog prihvaćanja, usku spisateljsku perspektivu karakteriziraju i postupci prepuni potrošenih mjesta i klišeja. Ponajprije se to ogleda u jednostavnom i linearnom pripovijedanju koje gradi priču. Nesretna sadašnjost u kojoj se zatekao lik usmjerava naraciju uvijek predvidljivu sretnom raspletu. Da bi se on dogodio, junak/junakinja mora/ju pobijediti brojne prepreke i izazove, vidljive u suočavanju s

---

¹⁵ Jasmina Lukić, »Ljubić kao arhetipski žanr. Proza Dubravke Ugrešić«, *Ženske studije* 2-3, Beograd, 1995. (www.zenskestudie.edu.rs/.../262-ljubic-kao-arhetipski-zanr-proza...).

¹⁶ Andrea Zlatar Violić, nav. djelo.

nepoznatim detaljima u vlastitoj sudbini, nepredviđenim zapletima, zamkama i ucjenama, obratima i neočekivanim iznenađenjima i sl. Posrijedi su klišeji koji funkcioniraju i kao pokretači zbivanja, među kojima su i utjecaj sudbine te savjeti i moralističke poruke sveznajuće pripovjedačke svijesti. Oni dinamiziraju naraciju, a istovremeno ohrabruju i čitatelja/icu da ustraje. Sretan rasplet imanentni je dio strukture samog djela, pa ne čudi zašto pojedini tumači navedenu praksu ljubica čitaju u horizontu moderne bajke!¹⁷

Horizont ovih/ovakvih djela obiluje moralističkim porukama i savjetima što ih pripovjedačka svijest izdašno dijeli sa svojim čitateljima. Premda bi se na temelju njih moglo pomisliti da je osobno iskustvo spisateljice iznimno veliko, dostatno da joj se bez ostatka i povjeruje, nije međutim riječ o iskustvima niklima iz vlastita života, koliko o iskustvima iz imaginarija književne prakse. Riječ je ponajprije o savjetima kakve nude popularne ženske revije i žurnali kojima je »ljubavologija« i upućivanje u sretan život sastavni dio čitateljske privlačnosti. Pri tome se, dakako, ne smije zaboraviti ni obilan narativni ornatus s potrošenim metaforama, romantičnim i idiličnim mjestima i ambijentima te kolorit nostalgije i čuvstava koji knjige pretvaraju u čitateljsko utočište u koje se ugodno skloniti pred agresijom konzumerističke zbilje. U svijetu u kojem je ljubav »bigbrother« kategorija, utjeha u štivu u kojem je sretna ljubav još uvijek moguća osigurava književnosti Kate Mitchell ne samo čitalačku javnost, nego i – dugo trajanje!

Knjige Kate Mitchell primjerci su prakse koja je očekivanjima čitatelja prilagodila svoju književnu/spisateljsku kulturu. Premda se – na temelju romana koji su predmet našeg razmatranja, a ni kada je u pitanju praksa sličnih sastavnica – ne može govoriti o spisateljskoj kulturi ozbiljnijih predikacija – jer su posrijedi knjige jednostavnih fabula, predvidljivih zapleta i raspleta te poznatih događajnih shema i statusa likova – ključna

---

¹⁷ Jasmina Lukić, nav. djelo.

odrednica njihove recepcije počiva na emocionalnom poistovjećenju lika i čitatelja. S funkcijom da svojoj publici, uglavnom ženskoj, što ne znači isključivo samo njoj!, pričom ponudi utjehu i nadu te da im bude utočište u svakodnevici u kojoj je sreće ionako malo, a nesreće i nezadovoljstava previše, ova književnost računa s emocijama od kojih ljubav ima najveću specifičnu težinu. Identifikacija s junakinjama knjiga za čitatelje ove lektire oblik je utjehe, ali i način prevladavanja vlastitog »nezavidnog položaja« iz kojeg narasta uvjerenje i spoznaja da svatko ima svoje pravo na sreću. Sretan kraj pri tome ne izvire samo iz prostora zadovoljenja žanrovske strukture, nego i pripovjedačke svijesti da dobro mora pobijediti.

Priče Kate Mitchell kontinuiraju katalog tema primjerenih interesima njezine publike. Koliko god da je riječ o temama karakterističnima za praksu trivijalnih, ljubavnih romana, podjednako je riječ i o svakodnevnim i životnima situacijama gotovo »prepisanima«/preslikanima iz zbilje. I dok prva odrednica potiče na razgovor o estetskoj strani djela, tematska pak strana korespondira s čitateljskim kompetencijama. A upravo su čitateljski interesi i kompetencije ona dimenzija ovakvog tipa literature koja je odredila spisateljsku praksu i postupke, od izbora temâ i pripovjedačkih postupaka do korištenja niza provedbenih motiva u svrhu dinamiziranja same radnje i stvaranja čitateljske privlačnosti i napetosti.

I za kraj, dva su pitanja koja su mi se nametala čitajući knjige Kate Mitchell. Prvo je vezano uz kritički/znanstveni odnos prema ovakvoj vrsti literature, a drugo se odnosi na ono što ona proizvodi u svijetu svojih čitatelja. Dok se svojom kulturom isključivo upisuje u kompleks popularne književnosti, svojim porukama ova vrsta književnosti lako komunicira sa svojim čitateljima. I dok prva dimenzija pretpostavlja kritičku perspektivu prema spisateljskoj praksi, druga pak nudi razloge da se ne smije biti odveć kritičan prema njoj i njezinim oblicima jer je oko nas i previše sadržaja koji zavređuju kritičniji odnos nego fikcija u kojoj je sreća ipak zajamčena. Zato Solar i jest u pravu!?

KATA MIJIĆ ALIAS KATE MITCHELL OR HOW TO MAKE PEOPLE HAPPY

A b s t r a c t

The name Kate Mijić (Kate Mitchell) has a special place in the context of popular and trivial literature. It belongs to an author considered to be (a sort of) a cultural phenomenon of our (literary) time due to her wondrous productivity and readers' perception. This is the reason she is called the queen of Croatian romance novels, the uncrowned queen of romantic fiction and a *woman who wants to give hope to people*. The object of our consideration is her two (writer practice-wise) paradigmatic novels from her abundant productivity, characterized by simple plots, characteristic scheme of events, predictable twists and denouements and (somewhat) easy communication with the readers built on their identification with the worlds and destinies of the characters.

Key words: Kata Mijić/Kate Mitchell; trivial and popular literature; romance novels; simple plots; predictable twists and denouements; identification of the readers with the characters